

Смірнова Олега Ювеналійовича,

СКАРГА/ПОВІДОМЛЕННЯ
про наявність фактів академічного плагіату
в докторській дисертації та авторефераті Вікторії Віталіївни Ципко.

Керуючись пп. 2–7 «Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації», затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 24 жовтня 2023 р. (протокол № 16 (45); зі змінами: протокол № 21 (50) від 26.12.2023, протокол № 10 (60) від 14.05.2024 та протокол № 18 (68) від 22.10.2024), повідомляю про факти академічного плагіату в захищеній В. В. Ципко дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук та в авторефераті докторської дисертації.

У «Рекомендаціях щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (Лист МОНУ №1/11-8681 від 15.08.2018) зазначається наступне:

- п. 1.2. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»);
- п. 2. Академічним плагіатом є:
 - 2.1 Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
 - 2.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

У докторській дисертації та відповідному авторефераті завідувачки кафедри туризму Національного транспортного університету В. В. Ципко **виявлені факти порушення академічної доброчесності**, які підпадають під визначення академічного плагіату (пп. 1.2, 2.1 і 2.2 зазначених «Рекомендацій»):

Ципко Вікторія Віталіївна. Методична система навчання суспільствознавчих дисциплін студентів технічних університетів. – Дис. ... доктора педагогічних наук (спец. 13.00.02 — теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)). – Київ, 2015.

Науковий консультант – **Гупан Нестор Миколайович**, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

№7-25-Ад від 03.03.2025

Офіційні опоненти:

- **Смагін Ігор Іванович**, доктор педагогічних наук, доцент, ректор Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
- **Драч Оксана Олександрівна**, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка;
- **Ваховський Леонід Цезаревич**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПНУ **Мацейків Тетяна Іванівна**.

Дисертація та автореферат В. В. Ципко розміщені на сайті Національного репозитарію академічних текстів за адресою <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0515U000943/>.

Робота була виконана в Інституті педагогіки НАПН України та захищена 20 листопада 2015 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради К.26.452.03 в Інституті педагогіки НАПНУ.

За даними автореферату (сс. 33–40), В. В. Ципко має 62 публікації за темою дисертації (основні результати опубліковані в 31 праці), у той же час на с. 8 стверджується, що «Результати дослідження відображено в 29 публікаціях». Праці Ципко були опубліковані у **2008–2015** рр.

Установлено, що дисертація В. В. Ципко містить текстові збіги (плагіат) з наступними джерелами:

1. **Галімов А. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом.** – Автореферат дис. ... доктора педагогічних наук. – Тернопіль, 2005. (<https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0505U000388/>; архівний файл містить файли у форматі doc; до скарги додається файл автореферату, збережений у форматі pdf).
2. **Андрейчук Н. В. Матеріали к курсу «Методика преподавания философии».** – Калининград: Изд-во КГУ, 2003. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
3. **Городяненко В. Г., Гілюн О. В., Демічева А. В. та ін. Соціологія.** – Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
4. **Зарецкая С. Л. Образование в контексте глобализации (вместо предисловия)** // Глобализация и образование, 2001, №1, с. 4–19. (Див.: <https://cyberleninka.ru/article/n/obrazovanie-v-kontekste-globalizatsii-vmesto-predisloviya>, завантажити можна звідси: <https://cyberleninka.ru/article/n/obrazovanie-v-kontekste-globalizatsii-vmesto-predisloviya/pdf>, читати: <https://cyberleninka.ru/article/n/obrazovanie-v-kontekste-globalizatsii-vmesto-predisloviya/viewer>).
5. **Іванов С. В., Кітов М. Г. Філософія і фундаменталізація університетської освіти** // Вища школа. Науково-практичне видання. – К.: Знання, 2013, № 1, с. 22–26. (<https://dspace.nuft.edu.ua/items/dd91032e-50a2-4b56-918d-8ef34be42a0d>, читати тут: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0943a8ee-9de2-43f3-9c4f-573b85fbd8ce/content>).
6. **Юрій М. Ф. Соціологія.** – К.: Кондор, 2005. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
7. **Гурина М. Философия.** – М.: Республика, 1998. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
8. **Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві** // Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2011, № 1, с. 16–20. (<https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1353/1353>).

9. **Андресва М. В. Місце релігієзнавства в системі гуманітарної освіти вищої школи** // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця 19-21 вересня 2006 р. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 464 с. – ISBN 966-641-188-1 // С. 122-123 (Стаття на сайті Вінницького національного технічного університету: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06amvovh.php>; повний зміст цього збірника опублікований на сайті тут: <https://www.e-catalog.mk.ua/irbis.php?Z21ID=&I21DBN=NPB&P21DBN=NPB&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=1&S21P03=A=&S21STR=Богомаз%2C%20O%2E%20B%2E>).
10. **Панібудьласка В. Ф., Деревінський В.Ф. Макогон В.П. та ін. Історія України.** – К.: КНУБА, 2008. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
11. **Раков С. А. Формування математичних компетентностей учителя математики на основі дослідницького підходу в навчанні з використанням інформаційних технологій.** – Дис. ... доктора педагогічних наук. – Харків, 2005. (<https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0506U000039/>; на сайті НРАТ дисертація представлена окремими файлами; до скарги додається архівний файл із сайту НРАТ).
12. **Смагіна Т. М. Громадянська компетентність у контексті особистісного виміру** // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2005, №25, с. 229–231. (Текст викладений на сайті репозиторію Житомирського держуніверситету тут: <http://eprints.zu.edu.ua/1504/1/05stmkov.pdf>; бібліографічні дані статті викладені тут: <http://eprints.zu.edu.ua/1504/>).
13. **Мазко О. П. Формування інтерактивної компетенції майбутніх учителів іноземної мови в процесі навчання писемного мовлення** // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2008, №39, с. 132–135. (Текст викладений на сайті репозиторію Житомирського державного університету тут: <http://eprints.zu.edu.ua/4047/1/08mopnrm.pdf>; бібліографічні дані статті викладені тут: <http://eprints.zu.edu.ua/4047/>).
14. **Курок В. П. Фундаменталізація підготовки інженера як нагальна потреба часу** // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2004; с. 130–134. (<https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/655/2/confbook.pdf>; до скарги додається збірник праць).
15. **Патерикіна В. В., Сандига О. І., Сищик А. С. Значення викладання філософії у гуманізації вищої технічної освіти** // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів VIII міжнар. науково-практ. конференції, м. Вінниця 19-21 вересня 2006 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006; с. 285–287. (Стаття розміщена на сайті Вінницького національного технічного університету <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06pvvvtto.php>; бібліографічні дані статті викладені на сайті тут: https://www.e-catalog.mk.ua/irbis.php?C21COM=S&I21DBN=NPB&P21DBN=NPB&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28<%2E>A%3DMельникова%2C%20H%2E%24<%2E>%29&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=&Z21ID=&S21STN=1&S21REF=5&S21CNR=10).
16. **Яремчук С. С. Методика викладання соціології та суспільствознавчих дисциплін.** – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
17. **Триус Ю. В. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математичних дисциплін у вищих навчальних закладах.** – Дис. ... доктора педагогічних наук. – Черкаси, 2005. (<https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0506U000031/>; на сайті НРАТ дисертація представлена окремими файлами; до скарги додається архівний файл із сайту НРАТ).

Дисертація Галімова, посібник Андрійчук, підручник Городяненка, стаття Зарецької, підручник Юрія, посібник Гуріної, стаття Андреевої, стаття Смагіної, стаття Мазко, стаття Курок, посібник Яремчука, дисертація Триуса відсутні в «Списку використаних джерел та літератури» дисертації В. Ципко.

Стаття Іванова й Кітова є в «Списку використаних джерел та літератури» дисертації В. Ципко під №127 і згадується в абзаці на с. 121–122, однак наступний абзац дисертації повністю переписаний з цієї статті без належного посилання, що складає у читача враження, нібито саме Ципко пише цей текст (див. Додаток 1).

Стаття Слободянюка є в «Списку використаних джерел та літератури» дисертації В. Ципко під №360 і згадується один раз на с. 137, однак наступний абзац дисертації також переписаний з цієї статті без належного посилання. Також текст зі статті Слободянюка без належних посилань Ципко переписала собі на сс. 118 і 123 (див. Додаток 1).

Посібник Панібудьласки є в «Списку використаних джерел та літератури» дисертації В. Ципко під №132 і згадується два рази на с. 150 і 230. Збіги фрагментів дисертації з цим посібником без належних посилань наведені в Додатку 1.

Стаття Патерикіної та ін. є в «Списку використаних джерел та літератури» дисертації В. Ципко під №118 і згадується два рази на с. 133. У Додатку 1 наводиться фрагмент дисертації Ципко, що містить переписаний із цієї статті текст без належного посилання.

Додатково зазначу, що Смагіна у своїй статті наводить цитату із праці О. Пометун «Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки», і з цією цитатою виявлені збіги в дисертації Ципко (див. Додаток 1). Статтю Пометун не вдалося знайти в Інтернеті, але зазначу, що ані стаття Пометун, ані стаття Смагіної не згадуються в «Списку використаних джерел та літератури» дисертації В. Ципко.

Окремо зверну увагу членів НАЗЯВО на те, що в переписаному тексті зі статті Смагіної Вікторія Ципко замінила «учнів» на «студентів», «школяра» на «студента».

Також виявлено не тільки збіги великої кількості фрагментів дисертації В. Ципко з посібником С. Яремчука «Методика викладання соціології та суспільствознавчих дисциплін», але й фальсифікацію джерел: на сс. 235, 237 і 238 у відповідних фрагментах дисертації є посилання на працю №640, хоча в списку літератури до дисертації значиться лише 489 джерел.

На сс. 239 і 240 є посилання №255 на працю: Педагогика / Под ред. В. А. Сластенина, И. Ф. Исаева и др. – М. Академия, 2003. – 576 с. Однак перевірка доступних видань посібника Сластєніна видавництва «Академія» за 2002 р. та 2004 р. (стереотипне перевидання здійснене в 2007 р.) показало, що вказаного Ципко фрагмента в посібнику Сластєніна немає, а насправді текст переписаний з посібника С. Яремчука (детальніше див. Порівняльну таблицю – Додаток 1). Посібники Сластєніна додаються до скарги (Додатки 4.1 і 4.2).

Також велика кількість фрагментів дисертації В. Ципко, які мають збіги з посібником С. Яремчука, позначені посиланням №465 (Шляхтун П. П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін : навч. посіб. / Петро Панасович Шляхтун. – К. : Академія, 2011. – 224 с.). У посібнику Шляхтуна, доступному в Інтернеті, немає цих фрагментів, однак достовірність цієї електронної копії я підтвердити не можу, тому пропоную відповідному підрозділу НАЗЯВО перевірити посібник Шляхтуна, що є в НБУВ (в Основному фонді НБУВ – див. у переліку на сайті [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=Шляхтун%20П\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=Шляхтун%20П$)) на наявність відповідних фрагментів у дисертації, які нібито містяться в посібнику Шляхтуна, але, на мою думку, ці тексти переписані саме з посібника С. Яремчука, тобто посилання №465 є фальшивим.

Підозрілим є й використання Вікторією Ципко посилання №273 (Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід : метод. посібник. – К. : А.П.Н.України, 2002. – 136 с.), оскільки позначені цим посиланням фрагменти її дисертації теж мають збіги з посібником С. Яремчука, але перевірити книгу Пометун я не можу через її відсутність в Інтернеті.

Також зазначу, що до чужого тексту Ципко безпідставно додавала слово «суспільних», через що утворилися безглузді вислови «суспільних і соціальних наук» (с. 217, 218), «суспільних і соціальних проблем» (с. 218), на початку переписаних абзаців додавала слово «отже» або переписувала чужий абзац з цим словом, так що виходило, що нібито це вона робила аналіз і висновки, чим вводила в оману рецензентів і членів спеціалізованої вченої ради..

Усього в дисертації В. Ципко плагіат виявлений на сс. 50, 118, 120–123, 127–128, 130, 137–138, 142–143, 149–150, 155–158, 161, 163, 215–220, 234–241, 246–248, 262–263, 266–267, 291–292, 302–303, 322–326, 364–365, 375 (загалом **54 сторінки**).

Плагіат містять висновки до розділів 3 і 4, а також висновок №4 дисертації.

Слід очікувати, що виявлений у дисертації плагіат має бути і в цій заявленій в авторефераті праці: «Ципко В.В. Теорія і практика навчання суспільствознавчих дисциплін у технічних університетах: [монографія] / Вікторія Віталіївна Ципко. – Київ : НТУ, 2015. – 255 с.», однак ця монографія відсутня у відкритому доступі в Інтернеті.

Окремо звертаю увагу членів НАЗЯВО на автореферат докторської дисертації В. Ципко.

Автореферат містить ті самі фрагменти, що й дисертація, в яких були виявлені збіги з авторефератом докторської дисертації А. Галімова без належних покликань, причому слова «курсанти», «майбутні офіцери-прикордонники» (яких досліджував Галімов) Вікторія Ципко замінила на «студентів», залишивши ті самі числа досліджуваних осіб:

Автореферат В. Ципко (2015) С. 24	Автореферат А. Галімова (2005) С. 18
Для опрацювання отриманих в ході анкетування, бесід, спостереження, тестування даних використовувались методи математичної статистики. Всього до констатуючого експерименту було залучено 201 студент 1-3 курсів технічних університетів. Його результати подані у таблиці 1. Узагальнений аналіз даних показав, що високому рівню відповідає компетентність 22 студентів (10,9 % респондентів), 102 студентів (50,3 % респондентів) середньому, 77 (38,3 % респондентів) <u>початковому</u> рівню та <u>дозволив</u> дати у дисертації розгорнуту характеристику кожного з рівнів. Проведені автором констатуючі дослідження також свідчать, що зміст навчальних планів і програм навчання щодо суспільствознавчої освіти фахівців, планів, які розробляються кафедрами університетів, у цілому <u>спрямований</u> на забезпечення ефективного навчання суспільствознавчих дисциплін. Проте, таке навчання не розглядається як окреме важливе завдання і не здійснюється системно і цілеспрямовано.	Для опрацювання отриманих даних використовувались методи математичної статистики. Дані дослідження готовності 201 майбутнього офіцера-прикордонника до виховної роботи з особовим складом за визначеними критеріями і показниками наведені у табл. 1. Узагальнений аналіз даних щодо готовності цих курсантів показав, що високому рівню відповідає готовність 22 курсантів (10,9 % респондентів), 102 курсантів (50,3 % респондентів) – середньому, 77 (38,3 % респондентів) – <u>низькому</u> рівню, і <u>дав можливість</u> дати у дисертації розгорнуту характеристику кожного з рівнів. Проведені автором констатуючі дослідження також свідчать, що зміст навчальних планів та програм НАДПСУ щодо підготовки фахівців, планів, які розробляються відділом виховної роботи академії, а також планів виховної роботи курсантських факультетів і дивізіонів у цілому, <u>спрямований</u> на забезпечення процесу підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом. Проте така підготовка не розглядається як окреме важливе завдання та не здійснюється системно і цілеспрямовано.

У таблиці 1 автореферату (с. 25), яка ідентична таблиці 4.3 дисертації (с. 303) чисельні дані повністю збігаються з даними таблиці 1 автореферату Галімова (с. 18), причому 4-й рядок з таблиці Галімова не був переписаний, а середньозважені (які у Ципко чомусь названі «середні зважені») вона залишила тими самими:

Автореферат В. Ципко (2015) С. 25							Автореферат А. Галімова (2005) С. 18						
Таблиця 1 Рівні сформованості суспільствознавчої компетентності студентів технічного університету (за даними констатуючого експерименту)							Таблиця 1 Рівні готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом (за даними констатуючого експерименту)						
Критерії	Рівні підготовки						Рівні готовності						
	високий		середній		низький		високий		середній		низький		
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	
Мотиваційно-ціннісний	27	13,4	103	51,3	71	35,3	27	13,4	103	51,3	71	35,3	
Операційно-діяльнісний	19	9,5	114	56,7	68	33,8	19	9,5	114	56,7	68	33,8	
Когнітивний	23	11,4	96	47,8	82	40,8	23	11,4	96	47,8	82	40,8	
Середнє значення	22	10,9	102	50,8	77	38,3	22	10,9	102	50,8	77	38,3	

Більше того, в авторефераті була виявлена таблиця 3 на с. 27, якої немає в тексті самої дисертації. Ця таблиця повністю ідентична таблиці 2 з автореферату Галімова, причому слово «зріз» з таблиці Галімова Ципко замінила на «рік навчання» (зазначу, що з таблиці Галімова вона не переписала дані «третього зрізу»):

Автореферат В. Ципко (2015) С. 27						Автореферат А. Галімова (2005) С. 27–28							
Таблиця 3 Динаміка сформованості суспільствознавчої компетентності студентів (за даними формувального експерименту)						Таблиця 2 Динаміка готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи (за даними формувального експерименту)							
Група, яка досліджується	Рівень сформованості	Перший рік навчання		Другий рік навчання		Група, яка досліджується	Рівень готовності	Перший зріз		Другий зріз		Третій зріз	
		абс.	Відн. част.	абс.	Відн. част.			абс.	%	абс.	%	абс.	%
Контрольна	високий	22	10,9	23	11,4	Контрольна	високий	22	10,9	23	11,4	25	12,4
	середній	102	50,8	102	50,8		середній	102	50,8	102	50,8	104	51,7
	початковий	77	38,3	76	37,8		низький	77	38,3	76	37,8	72	35,9
Експериментальна	високий	20	10,1	32	16,2	Експериментальна	високий	20	10,1	32	16,2	44	22,2
	середній	94	47,5	108	54,6		середній	94	47,5	108	54,6	141	71,2
	початковий	84	42,4	58	29,2		низький	84	42,4	58	29,2	13	6,6

Тут вона теж замінила «майбутніх офіцерів-прикордонників» на «студентів», а «низький» рівень на «початковий».

Це є свідченням не просто плагіату, а й фальсифікації дослідження.

Особливо відмічу наступне: плагіатній дисертації В. В. Ципко була присвячена публікація на сайті «Помилки та фальсифікації в наукових дослідженнях» за 10.10.2016:

https://web.archive.org/web/20210109135637/http://false-science.ucoz.ua/news/minjaju_kursantiv_na_studentiv_na_plagiati_v_doktorskij_disertaciji_z_p_edagogiki_spijmalasja_viktorija_cipko/2016-10-10-35.

На цьому сайті був викладений файл автореферату, який аналізувався (вебархівна копія від 13.04.2018): https://web.archive.org/web/20180413030626/http://false-science.ucoz.ua/Cypko/Cypko_aref_doct.pdf

Цей файл, як видно з його властивостей, був створений 27.10.2015 8:57:22 (див. Додаток 2.3 до скарги).

А файл з її авторефератом, викладений на сайті НРАТ, був створений 18.12.2019 10:14:55 (див. Додаток 2.2 до скарги), тобто через чотири роки після захисту.

Порівняння текстів двох варіантів автореферату засвідчило, що вони повністю ідентичні за виключенням трьох фрагментів. Заміненим виявився УДК (с. 1), а також замість «учнів» (с. 6) і «особового складу» (с. 24) ми бачимо «студентів»:

ЦИПКО Вікторія Віталіана

УДК 378.017.924

МЕТОДИЧНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ
ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

13.00.02.- теорія та методика навчання
(історія та суспільствознавчі дисципліни)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2015

ЦИПКО Вікторія Віталіана

УДК 372.83(075.8)

МЕТОДИЧНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ
ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

13.00.02.- теорія та методика навчання
(історія та суспільствознавчі дисципліни)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2015

Національному аерокосмічному університеті ім. М. С. Жуковського «Харківському авіаційному інституті».

Загалом у формувальному етапі експерименту брали участь понад 500 студентів зазначених вище технічних університетів. До участі в експерименті відповідно долучалося 35 викладачів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* здійснено комплексний аналіз навчання суспільствознавчих дисциплін у технічних університетах України, визначено і охарактеризовано основні тенденції розвитку, ролі та місця як складової вищої технічної освіти;

проведено дослідження сучасної суспільствознавчої освіти у технічних університетах як суспільно-педагогічного феномену, схарактеризовано її структуру, визначено і розкрито сутність впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на її зміст, виявлені особливості окремих навчальних дисциплін, обумовлені специфікою різних наук;

досліджено теорію і практику навчання суспільствознавчих дисциплін у технічних університетах України, виокремлено та охарактеризовано мету, зміст, форми, види, методи і засоби навчання студентів технічних ВНЗ суспільствознавчих дисциплін;

розроблено, виходячи з вимог Державного стандарту та навчальних програм, показники (індикатори) суспільствознавчої (в єдності когнітивної, діяльно-процесуальної, мотиваційно-ціннісної складових) компетентності студентів, визначено на їх основі критерії **визначення** рівнів сформованості складників компетентності **учнів** у навчанні окремих дисциплін;

сформульовано поняття «методична система навчання суспільствознавчих дисциплін» та обґрунтовано методичні умови її запровадження, серед яких: 1) урізноманітнення видів навчальної діяльності студентів шляхом надання переваги семінарським, практичним заняттям, індивідуальній роботі перед лекційними заняттями; 2) систематичне використання активних та інтерактивних методів в усіх видах навчальних занять; 3) послідовна реалізація міжпредметних зв'язків при вивченні суспільствознавчих дисциплін, насамперед через формування у студентів наскрізних категорій і понять, системостворюючих ідей, наступності у використанні методів навчання; 4) акцентування уваги на формуванні компонентів суспільствознавчої компетентності (когнітивного, процесуально-діялісного, мотиваційно-ціннісного) при визначенні цілей і завдань навчання всіх дисциплін; 5) спеціальна підготовка викладачів до формування суспільствознавчої компетентності студентів технічних університетів;

теоретично обґрунтовано методичну систему навчання студентів суспільствознавства як впорядковану відповідно до методичних умов, навчальної мети сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених методів, форм і засобів планування, організації, контролю і коригування навчального процесу, спрямованого на формування суспільствознавчої компетентності;

розроблено й експериментально перевірено модель методичної системи навчання суспільствознавчих дисциплін майбутніх інженерів.

Національному аерокосмічному університеті ім. М. С. Жуковського «Харківському авіаційному інституті».

Загалом у формувальному етапі експерименту брали участь понад 500 студентів зазначених вище технічних університетів. До участі в експерименті відповідно долучалося 35 викладачів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* здійснено комплексний аналіз навчання суспільствознавчих дисциплін у технічних університетах України, визначено і охарактеризовано основні тенденції розвитку, ролі та місця як складової вищої технічної освіти;

проведено дослідження сучасної суспільствознавчої освіти у технічних університетах як суспільно-педагогічного феномену, схарактеризовано її структуру, визначено і розкрито сутність впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на її зміст, виявлені особливості окремих навчальних дисциплін, обумовлені специфікою різних наук;

досліджено теорію і практику навчання суспільствознавчих дисциплін у технічних університетах України, виокремлено та охарактеризовано мету, зміст, форми, види, методи і засоби навчання студентів технічних ВНЗ суспільствознавчих дисциплін;

розроблено, виходячи з вимог Державного стандарту та навчальних програм, показники (індикатори) суспільствознавчої (в єдності когнітивної, діяльно-процесуальної, мотиваційно-ціннісної складових) компетентності студентів, визначено на їх основі критерії рівнів сформованості складників компетентності **студентів** у навчанні окремих дисциплін;

сформульовано поняття «методична система навчання суспільствознавчих дисциплін» та обґрунтовано методичні умови її запровадження, серед яких: 1) урізноманітнення видів навчальної діяльності студентів шляхом надання переваги семінарським, практичним заняттям, індивідуальній роботі перед лекційними заняттями; 2) систематичне використання активних та інтерактивних методів в усіх видах навчальних занять; 3) послідовна реалізація міжпредметних зв'язків при вивченні суспільствознавчих дисциплін, насамперед через формування у студентів наскрізних категорій і понять, системостворюючих ідей, наступності у використанні методів навчання; 4) акцентування уваги на формуванні компонентів суспільствознавчої компетентності (когнітивного, процесуально-діялісного, мотиваційно-ціннісного) при визначенні цілей і завдань навчання всіх дисциплін; 5) спеціальна підготовка викладачів до формування суспільствознавчої компетентності студентів технічних університетів;

теоретично обґрунтовано методичну систему навчання студентів суспільствознавства як впорядковану відповідно до методичних умов, навчальної мети сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених методів, форм і засобів планування, організації, контролю і коригування навчального процесу, спрямованого на формування суспільствознавчої компетентності;

розроблено й експериментально перевірено модель методичної системи навчання суспільствознавчих дисциплін майбутніх інженерів.

Теоретичний аналіз проблеми засвідчив, що опанування студентами змісту навчання суспільствознавчих дисциплін у технічному університеті передбачає формування у них певного рівня суспільствознавчої компетентності в єдності її когнітивного, операційно-діяльнісного та мотиваційно-ціннісного компонентів.

Кожний із компонентів, які складають її зміст, може розглядатися і як критерій результативності заходів педагогічного впливу у тому чи іншому напрямі й використовуватися для оцінки ефективності методичної системи.

У процесі констатуючих досліджень встановлено, що основними показниками цих критеріїв є: *мотиваційно-ціннісний* – розвиток внутрішньої потреби в опануванні знаннями, навичками та вміннями відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик та навчальних програм, розвиток інтересу студентів до суспільствознавчих знань, орієнтація на їх застосування у майбутньому; *когнітивний* – глибина засвоєння системи знань, умінь, навичок, необхідних для якісної підготовки фахівця-інженера, уміння самостійного пошуку і використання інформаційних джерел; *операційно-діяльнісний* – практичне опанування методами, прийомами опрацювання суспільствознавчого змісту, набуття досвіду застосовувати уміння у самостійній пізнавальній діяльності. Аналіз сукупності визначених показників свідчить, що кожний із них інтегрується з іншими й є лише умовно виділеним у цілісному особистісному утворенні, яким є суспільствознавча компетентність студента технічного університету.

Для виявлення зазначених компонентів суспільствознавчої компетентності нами розроблена анкета (додаток Б), яку використовували для опитування студентів і яка складалася з питань і завдань для чотирьох навчальних дисциплін, розподілених за трьома блоками структури суспільствознавчої компетентності.

Проведені спостереження за практикою навчання суспільствознавчих дисциплін у технічному університеті та спеціальні констатувальні дослідження, показали, що вказана компетентність може проявлятися у роботі з особовим складом на трьох рівнях, які було визначено як високий, середній, початковий. Для опрацювання отриманих в ході анкетування, бесід, спостереження, тестування даних використовувались методи математичної статистики. Всього до констатуючого експерименту було залучено 201 студент 1-3 курсів технічних університетів. Його результати подані у таблиці 1.

Узагальнений аналіз даних показав, що високому рівню відповідає компетентність 22 студентів (10,9 % респондентів), 102 студентів (50,3 % респондентів) – середньому, 77 (38,3 % респондентів) – початковому рівню та дозволив дати у дисертації розгорнуту характеристику кожного з рівнів. Проведені автором констатуючі дослідження також свідчать, що зміст навчальних планів і програм навчання щодо суспільствознавчої освіти фахівців, планів, які розробляються кафедрами університетів, у цілому спрямований на забезпечення ефективного навчання суспільствознавчих дисциплін. Проте, таке навчання не розглядається як окреме важливе завдання і не здійснюється системно і цілеспрямовано.

Теоретичний аналіз проблеми засвідчив, що опанування студентами змісту навчання суспільствознавчих дисциплін у технічному університеті передбачає формування у них певного рівня суспільствознавчої компетентності в єдності її когнітивного, операційно-діяльнісного та мотиваційно-ціннісного компонентів.

Кожний із компонентів, які складають її зміст, може розглядатися і як критерій результативності заходів педагогічного впливу у тому чи іншому напрямі й використовуватися для оцінки ефективності методичної системи.

У процесі констатуючих досліджень встановлено, що основними показниками цих критеріїв є: *мотиваційно-ціннісний* – розвиток внутрішньої потреби в опануванні знаннями, навичками та вміннями відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик та навчальних програм, розвиток інтересу студентів до суспільствознавчих знань, орієнтація на їх застосування у майбутньому; *когнітивний* – глибина засвоєння системи знань, умінь, навичок, необхідних для якісної підготовки фахівця-інженера, уміння самостійного пошуку і використання інформаційних джерел; *операційно-діяльнісний* – практичне опанування методами, прийомами опрацювання суспільствознавчого змісту, набуття досвіду застосовувати уміння у самостійній пізнавальній діяльності. Аналіз сукупності визначених показників свідчить, що кожний із них інтегрується з іншими й є лише умовно виділеним у цілісному особистісному утворенні, яким є суспільствознавча компетентність студента технічного університету.

Для виявлення зазначених компонентів суспільствознавчої компетентності нами розроблена анкета (додаток Б), яку використовували для опитування студентів і яка складалася з питань і завдань для чотирьох навчальних дисциплін, розподілених за трьома блоками структури суспільствознавчої компетентності.

Проведені спостереження за практикою навчання суспільствознавчих дисциплін у технічному університеті та спеціальні констатувальні дослідження, показали, що вказана компетентність може проявлятися у роботі з студентами на трьох рівнях, які було визначено як високий, середній, початковий. Для опрацювання отриманих в ході анкетування, бесід, спостереження, тестування даних використовувались методи математичної статистики. Всього до констатуючого експерименту було залучено 201 студент 1-3 курсів технічних університетів. Його результати подані у таблиці 1.

Узагальнений аналіз даних показав, що високому рівню відповідає компетентність 22 студентів (10,9 % респондентів), 102 студентів (50,3 % респондентів) – середньому, 77 (38,3 % респондентів) – початковому рівню та дозволив дати у дисертації розгорнуту характеристику кожного з рівнів. Проведені автором констатуючі дослідження також свідчать, що зміст навчальних планів і програм навчання щодо суспільствознавчої освіти фахівців, планів, які розробляються кафедрами університетів, у цілому спрямований на забезпечення ефективного навчання суспільствознавчих дисциплін. Проте, таке навчання не розглядається як окреме важливе завдання і не здійснюється системно і цілеспрямовано.

Нагадаю, що «особовий склад» у першій версії автореферату – це курсанти в дисертації Галімова, з якої Ципко скопіювала тексти та дві таблиці з числовими даними.

Цей випадок підміни авторефератів описаний у публікації на сайті «Плагиат і фальсифікації в наукових працях»: <https://false-science-ua.odoo.com/miniaiu-kursantiv-na-studentiv-na-plagiati-v-doktorskii-disertatsiyi-z-pedagogiki-spiimalasia-viktoriia-tsipko>.

Навні збіги текстів без зазначення покликань **порушують вимоги**, встановлені **статтею 42 Закону України «Про освіту»** щодо академічної доброчесності, а також **вимоги «Порядку присудження наукових ступенів»**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-p#Text>):

«9. Дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку.»

«14. <...> У разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

Виявлення в дисертації, автором якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело, є підставою для прийняття рішення про позбавлення його наукового ступеня.»

На підставі викладеного звертаюся до **НАЗЯВО** з проханням:

1. Розглянути питання щодо академічного плагіату в дисертації Вікторії Віталіївни Ципко на здобуття ступеня доктора наук, провівши аналіз наведених фактів текстових збігів, та прийняти рішення щодо виявлення/невиявлення у дисертації та авторефераті В. В. Ципко фактів порушення академічної доброчесності.
2. У випадку підтвердження фактів порушень В. В. Ципко академічної доброчесності звернутися до Міністерства освіти і науки України з вимогою щодо необхідності позбавлення цієї особи наукового ступеня доктора наук.

Додатки:

1. Порівняльна таблиця із наведенням фрагментів докторської дисертації Ципко В. В. та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства в форматах pdf та docx.
 - 2.1. Електронна копія дисертації Ципко В. В., поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, у форматі pdf.
 - 2.2. Електронна копія автореферату дисертації Ципко В. В., поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, у форматі pdf (із сайту НРАТ).
 - 2.3. Електронна копія автореферату дисертації Ципко В. В., поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, у форматі pdf (розміщеного на сайті «Помилки та фальсифікації в наукових дослідженнях», вебархівна копія від 13.04.2018).
3. Електронні копії джерел неправомірного використання в форматі pdf, перелічені в скарзі.
4. Електронні копії сфальсифікованих джерел:
 - 4.1. Сластєнин В. А. и др. Педагогика. – М. Академия, 2002 (електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання);
 - 4.2. Сластєнин В. А. и др. Педагогика. – М. Академия, 2007 (стереотипное издание 2004 г.) (електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).

03 березня 2025 р.

О. Ю. Смірнов,
канд. біол. наук, ст. наук. співр.